

УДК 361.162:336.22

Якубенко Ю.Л.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, аудиту
та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

СПЕЦІАЛЬНИЙ РЕЖИМ ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

SPECIAL REGIME OF TAXATION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

АНОТАЦІЯ

На сьогодні аграрії мають певні переваги у сплаті податків, адже, зважаючи на особливості ведення сільського господарства, Міністерством фінансів України було розроблено спеціальний режим оподаткування – сплата єдиного податку. Розкриття особливостей спеціального режиму оподаткування сільськогосподарських підприємств надасть можливість розуміння сутності даного податку. Розглянувши особливості оподаткування аграрних підприємств, виокремлено переваги єдиного податку. Доведено, що сплата єдиного податку для сучасних аграріїв – це можливість зниження податкового навантаження на них.

Ключові слова: оподаткування, спеціальний режим, сільськогосподарські підприємства, єдиний податок.

АННОТАЦИЯ

На сегодня аграрии имеют определенные преимущества в уплате налогов, ведь, принимая во внимание особенности ведения сельского хозяйства, Министерством финансов Украины был разработан специальный режим налогообложения – уплата единого налога. Раскрытие особенностей специального режима налогообложения сельскохозяйственных предприятий предоставит возможность понимания сущности данного налога. Рассмотрев особенности налогообложения аграрных предприятий, выделены преимущества единого налога. Доказано, что уплата единого налога для современных аграриев – это возможность снижения налоговой нагрузки на них.

Ключевые слова: налогообложение, специальный режим, сельскохозяйственные предприятия, единый налог.

ANNOTATION

For today agrarians have certain advantages in tax payment, in fact having regard to the features of conduct of agriculture by Ministry of finance of Ukraine the dedicated mode of taxation was worked out is an inpayment of the united tax. The self opening of features of the dedicated mode of taxation of agricultural enterprises will give possibility of understanding of essence of this tax. Examining the features of taxation of agrarian enterprises advantages of the united tax are distinguished. It is well-proven that an inpayment of the united tax for modern agrarians is possibility of decline of the tax loading on them.

Keywords: taxation, dedicated mode, agricultural enterprises, united tax.

Постановка проблеми. Особливого значення для сільськогосподарських підприємств набуває спрощена система оподаткування, яка являє собою особливий типовий механізм оподаткування сільськогосподарських товаровиробників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості спеціального режиму оподаткування сільськогосподарських підприємств розкривають праці таких вітчизняних авторів, як: М.Г. Михайлов, М.І. Телегунь, А.М. Калацька, О.О. Бараннік, В.Я. Плаксієнко, Л.М. Пісьмаченко, Є.І. Рябий.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Серед вагової кількості праць присвячених оподаткуванню підприємств, залишається відкритим питання спеціального режиму оподаткування аграрних підприємств.

Мета статті полягає у розкритті сутності єдиного податку сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метою запровадження спеціального режиму оподаткування є необхідність зменшення податкового тиску на сільськогосподарських товаровиробників галузі і суттєвого спрощення податкових відносин.

Згідно зі ст. 291.4 Податкового кодексу України, платником єдиного податку четвертої групи можуть бути сільськогосподарські підприємства, в яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий рік дорівнювала або перевищувала 75%.

Однак слід пам'ятати: якщо аграрне підприємство утворюється шляхом злиття, приєднання, перетворення, поділу або виділення згідно з відповідними нормами Цивільного кодексу України, то норма щодо дотримання частки сільськогосподарського товаровиробництва, яка дорівнювала або перевищувала 75% за попередній податковий рік, поширюється на:

- усіх осіб окремо, які зливаються або приєднуються;

- кожен окрему особу, утворену шляхом поділу або виділу;

- особу, утворену шляхом перетворення [5].

Також платниками єдиного податку четвертої групи можуть бути:

- сільськогосподарські підприємства, створені шляхом злиття або приєднання в рік утворення, якщо частка сільськогосподарського товаровиробництва, отримана за попередній податковий рік усіма підприємствами, які беруть участь у їх утворенні, дорівнювала або перевищувала 75%;

- сільськогосподарські підприємства, створені шляхом перетворення платника податку в рік перетворення, якщо частка сільськогосподарського товаровиробництва, отримана за попередній податковий рік, дорівнює або перевищувала 75%;

- сільськогосподарські підприємства, створені шляхом поділу або виділення з наступного року, якщо частка сільськогосподарського това-

ровиробництва, отримана за попередній податковий рік, дорівнює або перевищує 75%;

– новоутворені сільськогосподарські підприємства з наступного року, якщо частка сільськогосподарського товаровиробництва, отримана за попередній податковий рік, дорівнювала або перевищувала 75%.

Необхідно врахувати, що платниками єдиного податку четвертої групи не можуть бути наступні аграрні підприємства:

– сільськогосподарські підприємства, в яких понад 50% доходу отримано від продажу сільськогосподарської продукції власного виробництва та продукції її переробки; декоративних рослин (за винятком зрізаних квітів, вирощених на угіддях, які належать сільськогосподарському товаровиробнику на праві власності або надані йому в користування, та продуктів їх переробки), диких тварин і птахів, хутряних виробів і хутра (крім хутрової сировини);

– сільськогосподарські підприємства, що провадять діяльність із виробництва підакцизних товарів, окрім виноматеріалів виноградних, вироблених на підприємствах первинного виноробства для підприємств вторинного виноробства, які використовують такі виноматеріали для виробництва готової продукції;

– сільськогосподарські підприємства, які станом на 1 січня звітного року мають податковий борг за винятком безнадійного податкового боргу, який виник унаслідок дії обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин) [1].

Для набуття і підтвердження статусу платника єдиного податку сільськогосподарським підприємствам достатньо щороку до 20 лютого подати до контролюючого органу за місцем знаходження підприємства або контролюючому органу за місцем розташування земельної ділянки такий перелік документів:

– загальну податкову декларацію з податку на поточний рік щодо всієї площі земельних ділянок, з яких справляється податок;

– звітну податкову декларацію з податку на поточний рік окремо щодо кожної земельної ділянки;

– розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва;

– відомості про наявність земельних ділянок.

Сільськогосподарські підприємства, створені протягом року шляхом злиття, приєднання або перетворення, подають протягом 20 календарних днів місяця, що настає за місяцем його утворення, до контролюючих органів за своїм місцезнаходженням та за місцем розташування земельних ділянок декларацію з податку за період від дати утворення до кінця поточного року для набуття статусу платника податку, а також усіх прав і обов'язків щодо погашення податкових зобов'язань або боргів, які передані йому як правонаступнику [3].

Довідка про набуття або підтвердження статусу платника єдиного податку видається протягом 10 робочих днів із дати подання сільсько-

господарським товаровиробником податкової декларації або заяви контролюючим органом за місцезнаходженням такого платника (місцем перебування на податковому обліку).

Також досить вагомим є визначення доходу сільськогосподарських підприємств, який вони отримують від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, вироблених на підприємствах первинного виноробства для підприємств вторинного виноробства, які використовують такі виноматеріали для виробництва готової продукції, включаючи доходи, отримані від:

– реалізації продукції рослинництва, що вироблена на угіддях, які належать сільськогосподарському товаровиробнику на праві власності або надані йому в користування, а також продукції рибництва, зібраної, розведеної, вирощеної у внутрішніх водоймах (озерах, ставках і водосховищах), та продуктів її переробки на власних підприємствах або орендованих виробничих потужностях;

– реалізації продукції рослинництва на закритому ґрунті та продуктів її переробки на власних підприємствах або орендованих виробничих потужностях;

– реалізації продукції тваринництва і птахівництва та продуктів її переробки на власних підприємствах або орендованих виробничих потужностях;

– реалізації сільськогосподарської продукції, що вироблена із сировини власного виробництва на давальницьких умовах, незалежно від територіального розміщення переробного підприємства.

Якщо сільськогосподарське підприємство створюється шляхом злиття, приєднання, перетворення, поділу або виділення, у рік такого утворення до суми, отриманої від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки (крім підакцизних товарів за винятком виноматеріалів виноградних, вироблених на підприємствах первинного виноробства для підприємств вторинного виноробства, які використовують такі виноматеріали для виробництва готової продукції), включаються також доходи, отримані протягом останнього податкового періоду від надання супутніх послуг:

– зі збирання врожаю, його брикетування, складування, пакування та підготовки продукції до збуту (сушіння, обрізування, сортування, очистка, розмелювання, дезінфекція (за наявності ліцензії), силосування, охолодження), які надаються покупцю такої продукції сільськогосподарським виробником (із моменту набуття права власності на таку продукцію за договором до дати її фактичної передачі покупцю);

– з догляду за худобою і птицею, які надаються їй покупцю сільськогосподарським виробником (із моменту набуття права власності на таку продукцію за договором до дати її фактичної передачі покупцю);

– зі зберігання сільськогосподарської продукції, які надаються їй покупцю сільськогоспо-

дарським виробником (із моменту набуття права власності на таку продукцію за договором до дати її фактичної передачі покупцю);

– із відгодівлі та забою свійської худоби і птиці, які надаються її покупцю сільськогосподарським виробником (із моменту набуття права власності на таку продукцію до дати її фактичної передачі покупцю) [2].

Об'єктом оподаткування для сільськогосподарських підприємств виступає площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ, багаторічних насаджень) та земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебувають у власності аграрних підприємств або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди.

При цьому базою оподаткування для сільськогосподарських підприємств є нормативна грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей і пасовищ) з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного станом на 1 січня базового податкового року.

Розмір ставок єдиного податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та земель водного фонду визначається залежно від категорій (типу) земель, їх розташування та становить (у відсотках до бази оподаткування):

– для ріллі, сіножатей і пасовищ (окрім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті, або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди) – 0,81;

– для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, – 0,49;

– для багаторічних насаджень (окрім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) – 0,49;

– для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, – 0,16;

– для земель водного фонду – 2,43;

– для ріллі, сіножатей, і пасовищ, що перебувають у власності сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди, – 5,4 [4].

Сільськогосподарські підприємства самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня і не пізніше 20 лютого поточного року подають відповідному контролюючому органу за місцезнаходженням платника єдиного податку четвертої групи та місцем розташування земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік за встановленою формою.

Сплачується єдиний податок щомісяця протягом 30 календарних днів, що настають за

останнім календарним днем податкового (звітнього) місяця, у розмірі третини суми податку, визначеної на кожний квартал від річної суми податку, у наступних розмірах:

- I квартал – 10%;
- II квартал – 10%;
- III квартал – 50%;
- IV квартал – 30%.

Проте якщо протягом податкового періоду у платника єдиного податку четвертої групи змінилася площа сільськогосподарських угідь та земель водного фонду у зв'язку з набуттям чи втратою на неї права власності або користування, такий платник зобов'язаний:

– уточнити суму податкових зобов'язань із податку на період починаючи з дати набуття чи втрати такого права до останнього дня податкового року;

– подати протягом 20 календарних днів місяця, що настає за звітним періодом, контролюючим органам за місцезнаходженням платника єдиного податку та місцем розташування земельної ділянки декларацію з уточненою інформацією про площу земельної ділянки, а також відомості про наявність земельних ділянок та їх нормативну грошову оцінку.

Висновки. Перевагою даного спеціального режиму оподаткування є сплата податку частинами залежно від сезонності виробництва, що є досить актуальним, зважаючи на особливості ведення сільського господарства. Також перевагою є скорочення податкового навантаження шляхом виключення сплати таких податків і зборів:

- податку на прибуток підприємства;
- податку на майно (крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються для ведення сільського господарства);
- рентної плати за спеціальне використання води.

Перспективи подальшого дослідження повинні бути спрямовані на розкриття сутності податкової звітності з єдиного податку аграрних підприємств та пошуку шляхів її вдосконалення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Войнаренко М.П., Пухальська Г.В. Податковий облік і аудит: [підручник] / М.П. Войнаренко, Г.В. Пухальська. – К.: Академія, 2009. – 376 с.
2. Звітність підприємств: [підручник] / С.О. Левицька, Я.В. Лебедзевич, О.О. Осадча. – Острого: Острозька академія, 2012. – 230 с.
3. Максимова В.Ф. Артюх О.В. Взаємозв'язок облікових підсистем: методологічний аспект: [монографія] / В.Ф. Максимова, О.В. Артюх. – Одеса: ОНЕУ, 2012. – 187 с.
4. Облік у механізмі реалізації ефективного управління: [монографія] / За наук. ред. проф. В.Ф. Максимової. – Одеса: ОНЕУ, 2012. – 318 с.
5. Податковий кодекс України, прийнятий Верховною Радою України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: текст із змін станом на 01.02. 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.